

(*DFa.*), però en realitat és de capacitat variable de comarca a comarca (veg. en *AlcM*);¹⁰ com a mesura d'olives equival a 80 litres (*BDC* x, 124), veg. també *quarteraire* (infra). Antigament sembla haver-se emprat també com a mesura de vi (doc. de 1252, *AlcM*);⁵ l'acc. de 'mesura agrària (l'espai de terreny on es pot sembrar una quartera de gra)', dit usualment *quartera de sembradura*, figura ja en doc. de 1543: «té dita pesa de terra --- de sis fins en deu *corteras de sembradura*» (*BABL* I, 398); *Lab.* 1840, s. v., n'indica els diferents equivalents comarcals; JRuyra parla un cop «d'una vinya de quatre *quarteres*» (*Pinya de rosa* II, 163). En temps antic, *quartera* es deia de l'edifici o establiment públic on es venien els grans i llegums [doc. de 1312, de 1315; doc. balear de 1385 (*BSAL* IX, 14)]; l'usa el mall. M. dels S. Oliver: «olors de llonja de queviures, polsim de magatzems y *cortera*» (*AlcM*);¹¹ veg. també *quarteratge* i *quarterer*, infra; *quartera* 'cambra destinada a guardar-hi els grans i cereals (en casa de pagès)', usual a Mall. (Griera, *BDC* XX, 48).

Quarterada 'mesura de terres de conreu' [1260; «si lo testador assigna cert camp o vna caffçada o *quarterada* o altra mesura de terra, val la *lexa*» (*CostTort.*, ed. Oliver, p. 297); 1453]; avui usual a Mall., equivalent a 71,033 àrees; usat per JRosselló (*AlcM*); JCoromines anota a Bunyola (1963): «una *kortarada* són 80 m.²; les terres de Caubet, quan en van fer un sanatori, es van parcel·lar a *quarterades*», i a Cabrera (els pescadors de Campos), li van dir que «Sa Conillera té prop de 800 *kortarades*». Notem que *Les Quarterades* és nom d'una peça de terra en el terme del Vendrell (B. Penedès) i *Ses Corterades* el nom d'una alqueria a Menorca. *Quarteraire*, segons *AlcM* es diu al Pla d'Urgell del 'treballador que cull olives a tant la quartera', i efectivament JCoromines (1936) va sentir a Juncosa i la Pobla de la Granadella *kquarterarjes* dit de 'gent de Fraga que vénen a collir olives'. *Quarteratge*, segons *AlcM* es deia a Mall. de «la quantitat que es pagava a la quartera (= edifici) per vendre-hi»; cf. *quarterer* infra. *Quarterejar* 'dividir (un escut, una cosa) en quarts' (*DFa.*); 'produir (blat)': «aquest gra *quartereja* molt» (s'usava segons *DAG* a la Muntanya, *AlcM* el localitza a Manresa). *Quarterer* 'arrendador de la quartera o botiga pública de cereals i llegums' [*AlcM* inclou un ex. de 1708 de Felanitx]. *Quarteret*, dim. de *quarter*, usat en sentit nàutic (*BDC* XIV, 57), veg. supra.

Quarteró 'unitat de pes equivalent a un quart de rova' [1194 «unum *quartaron* de pipere» (Gili, *Hom. MzPi.* II, 114)]; «Item que tot hom qui veni lana sutza a quintal don per tornes a cascú quintal II lbs. e de I *carteró* 1ª libr. e a mig *carteró* miga lbr.» (*Alart*, *RLR* v, 308); a més, segons *AlcM* a Mall. es diu *quarteró* com a sinònim de *quarter* de vi («A dins un carretó --- hey trobaren amatag un *cortero* de vi», en el periòdic mall. «La Roqueta», c. 1888); JCoromines té registrat el *Quarteró des Coques*, com a nom d'una partida a Sant Vicenç del Raspeig (Horta d'Alacant). *Quarteró*, -ona, 'nat de la unió d'un mestís amb una

blanca o d'un blanc amb una mestissa' (*DFa.*), cast. *cuarterón* id., usat amb referència a mestissatge a Amèrica, i notem a més l'ús de *quarter* en el mateix sentit en el *Tirant*: «Egredi Capità --- no t'admires de mi com tingua senyal de cristià, ço és dos bons *quartés* de vosaltres, car mon pare fon moro, e la mia mare fon de la generació vostra» (ed. Ag. II, 152).

Quarterola, en un document balear de 1387 («una *quarterola* de figas», *BSAL* II, 106) sembla designar mesura de capacitat, com ho entenen el *DAG* i *AlcM*; segons *AlcM* *quarterola* s'usa a Gandesa i Vinaròs com a 'mesura per a grans'; el *DFa.* el dóna com a 'mesura de vi equivalent a la quarta part d'un barraló', i en aquest sentit és usual a Mall. (*AlcM*), i com a mesura de vi apareix en doc. del S. XVII (*DAG*) i *AlcM* dóna d'un doc. del S. XIX: «una copa, un *cortó* y mitg són una *corterola*». Altrament, en escrits antics designa més aviat 'el recipient, una bóta o barril, per a fruits secs o vi o oli', en docs. de 1448, 1434, 1493, 1467; «It. VII *quarteroles*» (*DAG*); OPou, *ThPu.* (1575) «Barril, o mija bóta, o *cortarola*: Doliolum». JCoromines registra la *kurtaróla* a Figueres, la *kartaróla* a St. Climent Sescibes (Emp.) amb valor de 'una boteta de fusta per a vi, amb la qual es beu a galet'; Griera la dóna a Salt (Gironès), *BDC* XX, 74;¹² *quarterola* segons *Gr. Enc. Cat.*, a l'Edat Mitjana designava, a més, 'moneda amb valor d'un quart d'algunes espècies monetàries'. *Quarterut* 'robust, corpulent': «altres <hòmens> són que són inclinats a luxúries, que són bells, *quarteruts*, bons braons ---» (StVicentF, *Sermons* III, 240.25); usual avui a Mall., pron. *kortarút* (*AlcM*).

Quartet 'grup de quatre versos' [Belv. 1805, -eto]; 'composició musical per a quatre veus o instruments' [Lab. 1840, -eto], de l'it. *quartetto* id.; 'grup de quatre', usual en to familiar (*DFa.*). *Quarteta* 'grup de quatre versos octosíl·labs' [Belv. 1805], de l'it. *quartetta* id.; *quarteta* 'petita quarta, mesura d'oli' (Borredà, Berg.) segons el *DAG*. que afegeix la nota «els pobres van a cercar una *corteta* d'oli amb el setrillet de vidre». *Quartí* 'mesura de vi de quatre porrons, bóta de petites dimensions' (*DFa.*): mot usual a Mall. i ben documentat en documents procedents d'allí: «Item un *cortí* ab sércols de ferre» (1434, *BSAL* III, 324); «un *quartí* de vi» (doc. de 1521 de Felanitx) i «*quartins* de fusta per transportar a esquena de mul el vi» (doc. del S. XVII, *DAG*); també *cortins* en doc. 1590 de Sóller (*AlcM*); en temps modern apareix en la poesia del mall. P. d'A. Penya.

Quartilla 'peça de paper que és la quarta part d'un full', castellanisme admès en la llengua (*DFa.*); sembla haver tingut cert ús en l'acc. de 'part extrema de la cama d'un cavall, d'una mula' [Lab. 1840; Escrig], *doblegar les quartilles* 'sofrir una bèstia blincament de les cames per debilitat o per excés de càrrega' [Lab. 1840]; Lacav. 1696 dóna «*Quartilla*, poesia de quatre versos»; per a algun altre ús, veg. *AlcM*. *Quartillo*: Dieç (1523) l'empra com a forma variant de *quartilla* en el sentit de 'part extrema de la cama d'un cavall'; el *DTo.* en l'edició de 1757 duu «*Quartillo* o *ranxo*: